

Російська революція 1917 року

Опорні поняття і дати

▣ Опорні поняття:

▣ Революція;

▣ Громадянська війна;

▣ Воєнний комунізм;

▣ Опорні дати:

▣ 23 лютого 1917 р. - початок революції в Росії

▣ 2 березня 1917 р. - утворення Тимчасового уряду

▣ Серпень 1917 р. - заколот генерала Корнілова

▣ 25 жовтня 1917 р. більшовицький переворот у Росії. II-й Всеросійський з'їзд рад

▣ червень 1918 р. – березень 1922 р. – громадянська війна, перемога більшовиків

Причини російської революції

Поразка революції
1905 – 1907рр

Збереження поміщицького
землеволодіння

Перша світова війна

Кризи: політична,
економічна, воєнна

Криза самодержавної влади + Распутінщина

Лютнева буржуазно – демократична революція

Особливості:

- Головне питання – питання війни і миру;
- Надзвичайна швидкість революції

Завдання:

- Ліквідація самодержавства;
- Демократизація суспільства;
- Розв'язання аграрного питання;
- Розв'язання національного питання

ЛЮТНЕВА РЕВОЛЮЦІЯ 1917

Русійні сили:

- робітники;
- селяни;
- солдати;
- частина інтелігенції та буржуазії

Характер:
буржуазно –
демократична
революція

Періодизація російської революції

- ▣ 23 лютого – 3 березня 1917 р. – повалення монархії;
- ▣ березень – липень 1917 р. – двовладдя;
- ▣ липень – жовтень 1917 р. – революційна криза;
- ▣ жовтень 1917 р. – червень 1918 р. – встановлення диктатури більшовиків;
- ▣ червень 1918 р. – березень 1921 р. – громадянська війна, перемога більшовиків.

Повалення монархії

Микола II з родиною

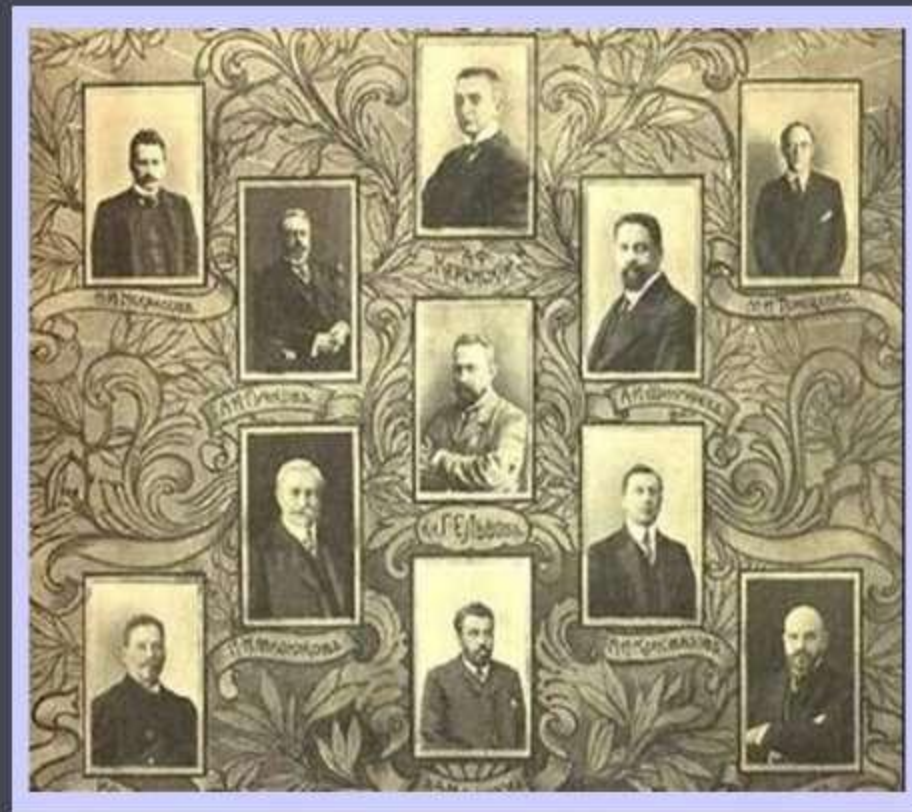
« У ці вирішальні дні в житті Росії ми вирішили, що нашим боргом совісті є полегшення народу нашої тісної єдності, і для згуртованості всіх сил народних для швидшого досягнення перемоги, і, в згоді з Державною думою, визнали ми благом зректися престолу держави Російської та скласти з себе верховну владу. Не бажаючи розлучатися з улюбленим сином нашим, ми передаємо спадок наш нашому братові, нашому великому князеві Михайлу Олександровичу та благословляємо його на вступ на престол держави Російської».

Запитання до документа

1. Як аргументував своє зречення престолу Микола II?
2. Вкажіть у тексті документа фрази, що свідчать про спробу зберегти монархію.

Росія за Тимчасового уряду

- **Реформи:**
- Проголошення республіки;
- Скасування смертної кари;
- Амністія;
- Свобода совісті;
- Зрівняння у правах жінок і чоловіків;
- 8 – годинний робочий день;
- Підвищення заробітної плати;

Наростання економічної кризи, невдачі на фронті, розстріл липневої демонстрації посилення національних рухів

Невдоволення діяльністю Тимчасового уряду

Розгром корніловського заклоту

Корніловський заклот

Посилення впливу більшовиків

Підготовка до захоплення влади більшовиками – утворення штабу по підготовці повстання ВРК

Жовтневий переворот
7 листопада (25 жовтня) 1917р

II Всеросійський з'їзд рад
робітничих і солдатських
депутатів

ВЦВК на чолі з
Л. Каменєвим

Рада
народних
комісарів на
чолі з
В. Леніним

ДЕКРЕТИ

Про мир

Про землю

Курс на встановлення влади
більшовиків на всій території
Російської держави

С. Серов .
Ленин проголошує
Радянську владу.

Політика воєнного комунізму

«Воєнний комунізм» – внутрішня полі-тика радянської Росії, запроваджена в роки громадянської війни з метою зосередження всіх трудових і матеріальних ресурсів у руках держави.

Воєнний комунізм

Сфера життя	Засоби запровадження
Промисловість	Націоналізація промисловості; мілітаризація
Сільське господарство	Продовольча розкладка; заборона оренди, найманої праці; спроба запровадження колективних господарств (комуни, колгоспи)
Торгівля і обмін	Заборона торгівлі; прямий продуктообмін, карткова система; скасування оплати за паливо, житло, транспорт тощо
Фінанси	Скасування грошей
Система управління	Формування жорсткої вертикальної системи управління (система главків)
Трудові відносини	Трудова повинність, мілітаризація праці, примусова праця «буржуазних елементів», створення трудових армій

Політика «воєнного
комунізму»

Невдоволення
середнього
селянства

Причини громадянської
війни в Росії

Намагання поміщиків та
буржуазії повернути
владу

Не бажання політичних
партій іти на угоди і
компроміси

Основні етапи громадянської війни

Етап	Період	Характеристика
I	Жовтень 1917 р. — травень 1918 р.	Основна боротьба — проти національно-визвольних рухів та окремих груп антибільшовицьких сил (виступ Краснова під Петроградом, Каледіна на Дону, Дутова на Уралі).
II	травень — листопад 1918 р.	Боротьба за владу між соціалістичними партіями. Остаточне встановлення однопартійної системи та більшовицької диктатури. Повстання Чехословацького корпусу (травень 1918 р.). Початок інтервенції країн Антанти (висадка десантів у Мурманську, Архангельську, Владивостоці, на півдні України, Закавказзі, Середній Азії та інших містах). Консолідація антибільшовицьких сил.
III	листопад 1918 р. — весна 1919 р.	Посилення воєнного протистояння червоних і білих. Наступ білих армій Колчака (з листопада 1918 р.), Денікіна (з серпня 1918 р.), Краснова (з липня 1918 р.), Міллера (з серпня 1918 р.) та ін. Розгортання інтервенції країн Антанти і США.
IV	1919 р. — весна 1920 р.	Наступ головних сил білого руху та їх розгром Колчак (березень 1919 — січень 1920 р.), Денікін (травень 1919 р. — березень 1920 р.), Юденич (травень-жовтень 1919 р.). Евакуація основних сил іноземних військ.
V	1920 р.	Війна з Польщею. Розгром Врангеля. Чергова спроба розпалити пожежу світової революції, принішши її на багнетях Червоної армії в Європу.
VI	1920-1922 рр.	Інтервенція у Середню Азію, Закавказзя. Перемога на Далекому Сході. Переможне завершення війни більшовиками на окраїнах колишньої Російської імперії. Придушення національно-визвольних рухів і селянських повстань.

Причини перемоги більшовиків у громадянській війні

- ❖ політичні прорахунки їхніх противників щодо селянства, розкол сил опозиції, терор проти населення;
- ❖ прорахунки опозиції в національному питанні, відмова підтримати національні рухи;
- ❖ неузгодженість дій сил опозиції, амбіційність їхніх лідерів, спроба спиратися на сили інтервентів, вузькість соціальної бази опозиції;
- ❖ інтервенція 14 держав дала змогу більшовикам використати патріотичне піднесення населення;
- ❖ стратегічно вигідне розміщення частин Червоної армії в центрі Росії, що давало можливість використовувати всі економічні та стратегічні переваги для організації воєнних дій,
- ❖ залучення до служби в Червоній армії офіцерів царської армії з бойовим досвідом (часто-густо під загрозою знищення їхніх сімей, що ставали заручниками);
- ❖ використання більшовиками надзвичайних заходів (політика «воєнного комунізму»), які дали змогу мобілізувати всі ресурси країни;
- ❖ втома населення від безвладдя, його байдужість до подій у країні, прагнення спокою та порядку.

Підсумки громадянської війни

- Втрати у грошовому еквіваленті – 50 млрд золотих рублів;
- Промислове виробництво в 1920р. становило 14% від рівня 1913р;
- Від епідемій, голоду, терору загинуло від 12 до 15 млн чол. Військові втрати становили 800тис.чол.;
- Розкол суспільства, знецінення людського життя, формування жорстокості на ґрунті класової ворожнечі.